

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2006/2007

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

II. (regionális) forduló

2007. február 23.

Helyszín fejbélyegzője

Versenyző Kódja	Pontszám		Százalék
	Elérhető	Elért	
.....	120%

.....
Javító tanár	Zsűri elnöke

Kedves Versenyző!

A feladatok megoldására 90 perc áll rendelkezésére. A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg, kérjük, ügyeljen az idő beosztására!

Sikeres feladatmegoldást kívánunk!

1. feladat

(12/)

Alakítsa át az alábbi történetet irodalmi-köznyelvi stílusúra úgy, hogy írjon az aláhúzott szavak/szövegrészek helyett a pontsorra szinonim magyar kifejezést!

Odett, Huba, Zalán és Jácint fantasztikusan csípi egymás búráját. Megdumálták, hogy nagyon kedvelik egymást..... megbeszélték bebagácsolnak és keróval döngetik körbe a Balatont. Odett és Huba nyomta a sódert, hogy becsomagolnak / kerékpárral járnak..... győzködte a többieket, mi a pálya, Zalánnak az volt a dolga, hogy útítársakat cserkészen be. Megegyeztek abban..... toborozzon is, hogy a góré az lesz, aki a legtöbbet melózott a gruppért, ő Jácint. csoportvezető..... tett a csapatért¹

2. feladat

(4/)

Kik a történet fiú- és lányszereplői?

Fiú: *Huba, Zalán, Jácint*.....

Lány: *Odett*.....

3. feladat

(4/)

A hivatalos levelezés stílusa gyakran nem felel meg a magyar nyelvhelyességi elvárásoknak. Fejezze ki egy-egy szóval az alábbi kifejezéseket!

a) bírálatot gyakorol

bírál.....

b) beszerzést eszközöl

beszeréz.....

c) ellenőrzése alkalmával

ellenőrzéskor.....

d) levonásba hozzák

levonják.....

4. feladat

(6/)

Előfordul, hogy az elégedetlenséget meg kell fogalmazni, de nem írhatjuk le szó szerint, amit gondolunk. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok eleget tegyenek az írásbeli kommunikáció legalapvetőbb elvárásainak, a közérthetőségnek, tiszteletnek és udvariasságnak!

a) Hiába küldözgetik rendre-másra a számlánkat, nincs pénzünk, nem fizetünk, tönkrementünk.
Kérjük egyelőre ne küldjék a számlákat, mert fizetési nehézségeink adódtak......

b) Amit Önök leírtak, az nem igaz.
A leírtak nem felelnek meg a valóságnak......

c) Úgy gondoljuk, a legjobb, ha többé szóba se állunk magukkal, mert így még senki sem csapott be bennünket.
Önök nem tartották be megállapodásunkat, ezért üzleti kapcsolatunkat megszakítjuk......

¹ Más alternatívák is elfogadhatók.

5. feladat

(5/)

Fogalmazzon egy – a hivatalos formai előírásoknak megfelelő – bejelentést az alábbi témák valamelyikéből!

- Bejelenti az édesanyjának, hogy leviszi a szemetet.
- Bejelenti a testvérének, hogy holnap moziba mennek.
- Bejelenti a barátjának, hogy holnap nem megy edzésre.
- Bejelenti az osztályfőnökének, hogy otthon hagyta az ellenőrzőjét.

Bőrönd Ödönné
Helyben

Bejelentés

Bejelentem, hogy a mai napon leviszem a szemetet.

Budapest, 2007. február 22.

Ifj. Bőrönd Ödön

6. feladat

(6/)

Csoportosítsa a következő táblázatba a betűjelek beírásával a felsorolt kommunikációs formákat!

- a) anekdotázás egy kiskocsmában
- b) rádiójáték hallgatása
- c) az üzenetrögzítő lehallgatása
- d) telefonbeszélgetés
- e) levélolvasás
- f) chatelés, azaz on line beszélgetés az interneten

A kommunikáció	közvetlen	közvetett
kétirányú	a)	d), f)
egyirányú		b), c), e)

7. feladat

(6/)

Bizonyítsa egy-egy mondattal, hogy az alábbi szópárok mindkét tagja helyes!

- a) áru – árú
A szállítók lerakodták az árut.
A vásárlók nem keresik a magas árú termékeket.

- b) lapok – lappok
Ezek üres lapok.
A lappok is nyelvrokonaink

- c) sok – sokk
Sok ez a feladat.
A rossz hírek sokkot okozhatnak.

8. feladat

(3/)

Fejezze ki a következő szó szerkezeteket egy-egy képzett szóval!

a) nem kényelmes

kényelmetlen.....

b) kerékpárral közlekedik

kerékpározik.....

c) kicsi könyv

könyvecske.....

9. feladat

(5/)

Ki ő, mi ő? Írja a meghatározások mellé a felsorolt fogalmak közül a megfelelő betűjelét!

a) borzaskata b) fajankó c) olcsójános d) keljfeljancsi e) rigójancsi

– Olcsón dolgozó iparos, így árusító kereskedő.

c).....

– Borzas hajú leány.

a).....

– Az aljában levő súly hatására fektéből mindig fölegyenesedő, babaszerű figura.

d).....

– Ostoba, esetlen, mulya férfi.

b).....

– Csokoládékrémes sütemény.

e).....

10. feladat

(5/)

Zokogó szerző. Fejezze ki betűvesztő szókapcsolattal a következő meghatározásokat! (pl. zokogó szerző = síró író)

a) mászó lubickoló = *kúszó úszó*.....

b) deresedő hajú anya = *őszülő szülő*.....

c) éles elméjű hím juh = *okos kos*.....

d) csodálatos lehuppanás = *mesés esés*.....

e) zsigori gyalogút = *fösvény ösvény*.....

11. feladat

(6/)

Jelölje totótípszerűen, milyen típusú állítmányt tartalmaznak az idézetek!

1 = igei állítmány 2 = névszói állítmány X = névszói-igei állítmány

		Tipp
a)	Nincs egy árva fűszál a torsi közt kelőben ...	1
b)	El kell fogni nyomban ...	1
c)	Toldi György testvére ez a vitéz gyermek ...	2
d)	Veres lett a szeme a nagy dörzsölésre ...	X
e)	Csak testvér marad az, ...	X
f)	Nagy üres tér maradt a korlátan belül ...	1

12. feladat

(5/)

Milyen határozó szerepét töltik be a dőlt betűvel kiemelt szavak?

- a) Tegnap későn indultam *vásárolni*. *cél*.....
- b) *Gézával* kicseréltük az első tengely csapágóit. *társ*.....
- c) A *barátodnak* is elküldted a meghívót? *részes*.....
- d) Ezzel a *géppel* képtelenség dolgozni. *eszköz*.....
- e) Örültem a *meghívásnak*. *ok*.....

13. feladat

(5/)

Írja le helyesen az alábbi tulajdonnevek melléknévképzés származékát!

- a) Helsinki *helsinki*.....
- b) Petőfi *Petőfis*.....
- c) Balaton tó *Balaton tavi*.....
- d) Északi-középhegység *északi-középhegységi*.....
- e) Shakespeare *shakespeare-i*.....

14. feladat

(6/)

Válassza ki a helyes alakváltozatot!

- a) Mindenki kipihente az előző napi *fáradtságát*.
- b) Ügyfeleinket *ezúton* értesítjük a változásokról.
- c) Ott *kezdd*, ahol a múltkor abbahagytad!
- d) A sors *lesújt* rá.
- e) A személygépkocsit *átíratta* a nevemre.
- f) A vegyszer szelektíven *irtja* a kártevőket.

Olvassa el figyelmesen az alábbi novellát, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

Móricz Zsigmond: *A pokróc*

Vásárról jöttek. Az eső esett. Vékonyszálú eső, úgy folyt le, mint a hideg ezüsthonalak, az égtől a szekérig. Hiába húzták a fejüket a kalap vagy süveg alá. Böske a szoknyáját is felvetette a fejére, a kendője fölé, s azonkívül a nyakában volt a barna harasztsál is; azért az eső lassan bevette magát a gyapjúsál közé s megnehezdedtek mindnyájan, a szekér kereke pedig belevágott a sárba és zötyögve haladtak előre az országúton.

Ahol az út letér a kövesről a dűlőútra, ott áll egy csárda. Az előtt több szekér állott. Ők is megállottak. Bementek egy kicsit kirázni magukból a vizet és ahelyett másféle italt venni be.

– Gyere be Böske te is – intette a vőlegénye.

De Böske nem akart.

- Vigyázok.
- Mire?
- A pokrócra.
- Nem kell arra vigyázni. Vigyáz arra a jóisten.

Így aztán Böske is csak lekászolódtott. Nem akart nagyon ellenkedni, mert nemcsak a vőlegénye volt ott, hanem annak az apja, meg neki egy sógora is. ~~Osztán azt mondják, hogy már most kezdi a leendő urát kézbe fogni...~~ Bementek egy fröccsre. Éppen ürült az egyik asztal, a mellé ültek. Ott is vásárosok voltak, de azok már végeztek s tovább mentek.

Mikor megitták az első fröccsöt, azt mondja Böske:

- Nem vitték el a pokrócot?

A vőlegény felugrott s kiment. Jön vissza.

- Elvitték azt.

Böskének rögtön nagy becsülete lett. A férfiak ~~rápillantottak~~ Helyre menyecske lesz belőle. De Böske rögtön ki is akarta használni az alkalmat s rákezdte, hogy:

- Akkor utánuk kell menni, visszavenni a pokrócot.

A gazdák nem mozdultak. Nem volt kedvük egy pokrócért ebben a csúnya időben cigánykodni. Azt mondja a legény:

- Nem kell... Van ott több szekér... Azokon is csak egy pokróc van.

Erre az öregek megnyugodtak, nevettek és második fröccsöt kértek. Böske is belenyugodott. Ha ez a vásáros szokás, minnek tegeye magát csúffá.

A harmadik fröccs után azonban nógatta az embereket, hogy gyérünk. Arra gondolt, hogy elmennek a szekerek és akkor nem lesz pokróc.

Lehet, hogy a gazdák is erre gondoltak magukban, szóval ~~felállottak~~, elköszöntek és kimentek a csárdából. Felültek a szekérre, s míg elhelyezkedtek az esőben, Böske megnyugodva látta, hogy a vőlegénye pokrócot hoz a másik szekérről.

Még nevettek is rajta, hogy rendes ember lesz belőle, nem felejtette el, hogy a pokrócdologban helyre kellett állítani a hiányosságot.

De alig mentek egy kilométert, zörög utánuk egy szekér. Másik falubeliek szekere s már messziről kiabálni kezdtek róla, hogy:

- Hé, ájjanak meg, adják vissza a pokrócunkat!

Nem állottak meg. Se nem gyorsítottak, se nem lassítottak. Az ő lelkiismeretük tiszta volt, ők egy pokróccal jöttek s egy pokróccal mennek hazafelé. De az üldözők beérték őket s melléjük vágattak, úgy hogy tengelyt akasztottak velük.

- Aggyák csak elő a pokrócot.

- Miféle pokrócot?

- No ne izéjjen kend, ott van az én pokrócom a szekéren.

- Pokróc, pokróc... A mienket is elvitték; mért nincs elővaló eszük, mért nem szereztek maguknak másikat?

- Nekünk nem kell a másé. Mink megérjük a magunkéval.

- Micsoda zsugori népség ez. Vót ott még más szekér is, mindeniken egyforma a pokróc. Ha mi nem mentünk a magunké után, akkor minket se zavarjanak.

Szóból szó lett, a tréfából komoly. Már a végén ~~tolvajt~~ kiáltottak s erre Böske vőlegénye felugrott az ülésben az ostorral:

- Ki meri azt mondani? – s jól belevagdalt a másik szekér emberbe.

Azok leugráltak, meg ők is, és hamarosan alaposan helybenhagyták egymást. Akkor történt, hogy Böske, felindulva az igazságtalanságon, meg azon, hogy egy rossz pokrócért az ő vőlegényét úgy vágta egy idegen legény, elvisította magát:

- Ne hagyj magad, kést a kutyába!

Nem gondolta ő ezt komolyan, vagy hogy éppen nagyon komolyan gondolta, az még a törvény előtt se derült ki. Az bizonyos, hogy a törvény urai egészen másképpen vélekedtek, s ezért az egy szóért nyolc hónapi fogságot róttak a Böskére. Hogy mint nőnek, neki kellett volna a megvadult férfiakat ~~esillapítani~~, s még ő mondta ki, hogy: „kést a kutyába”.

Hát lehet megérteni a törvényt? Nyolc hónapot egy menyasszonynak egy rossz lópokrócért? Másfajta emberek ezek a bírőemberek, mint a szegény pusztai nép.

15. feladat

Adja meg a szövegben használt szólás jelentését: „tengelyt akasztottak velük”!
Verekedni (veszekedni) kezdtek.

(2/)

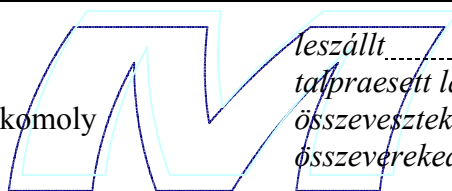
16. feladat

Magyarázza meg a következő régies, illetve költői szavak, kifejezések jelentését!

- a) az eső lassan bevette magát a gypajúszál közé átázott.....
- b) cigánykodni problémázni.....
- c) nógatta biztatta.....

(7/)

- d) lekászolódott
e) helyre menyecske
f) szóból szó lett, a tréfából komoly
g) helybenhagyták egymást

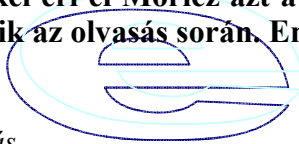

- leszállt
talpraesett lány
összeveszték
összeverekedtek

17. feladat

(6/)

Milyen nyelvi, stílári eszközökkel éri el Móricz azt a hatást, hogy a novellabeli történet nem egyszerű fikció, hanem élővé válik az olvasás során. Említsen 4 példát is!

- a) Eszközök:

Nyelvjárási szavak, kiejtés szerinti írás

Példák:

izéjjen, osztán, kéne, kend

18. feladat

(6/)

Móra Ferenc – A szánkó c. novellájához kapcsolódik a feladat.

- a) Egyenes vonallal összekötve párosítsa a két oszlop neveit, tárgyait!

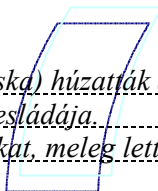
Bíró Pali	melegség
szenesládá	Kati néni
szánkó	Favágó Jánoska

- b) Indokolja választását!

Bíró Paliék a szegény gyerekekkel (pl. Jánoska) húzták a szánkójukat.

Kati néninél nem volt fűtés, üres volt a szenesládája.

A szegény gyerekek felapritották a szánkójukat, meleg lett a konyhóban, melegség a szívekben.

19. feladat

(4/)

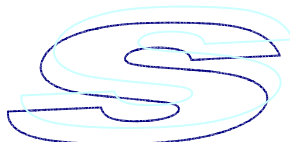
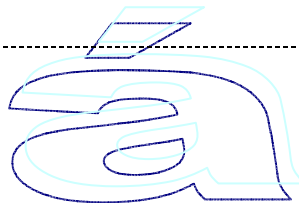
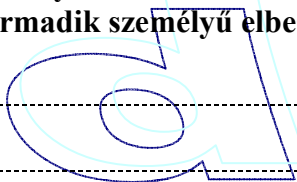
A novella hőse egyes szám első személyben meséli el a történetet. Írjon négy sajátosságot, ami megkülönbözteti az egyes szám harmadik személyű elbeszélésmódtól!

- a) Közvetlenebb, személyesebb

- b) Saját élményeket mesél

- c) Szubjektív

- d) Nem kívülállóként adja elő

20. feladat

(4/)

Juhász Gyula: Tápai lagzi

Brummog a bögő, jaj, be furcsa hang,
Beléjekondul a repedt harang,
Kutyák vonítanak a holdra fel,
A túlsó parton varjúraj felel.
De télen, télen a világ megáll
És végtelen nagy esték csöndje vár,
Az ember medve, alszik és morog.
Benn emberek és künn komondorok.

Brummog a bögő, asszony lett a lány,
Az élet itt nem móka s nem talány,
A bort megisszák, asszonyt megverik
És izzadnak reggeltől estelig.
Brummog a bögő, elhervad a hold,
Fenékig issza a vőfély a bort,
Már szürkül lassan a ködös határ,
És a határban a Halál kaszál...

1923.

Milyen hangokat idéznek fel az 1. versszak képei?

Brummogás, kondulás, vonítás, károgás, harangozás

21. feladat

(2/)

Mi a szerepe az utolsó sorban a három pontnak?

Befejezetlenné teszi a verset, elgondolkodtat, önálló értelmezésre késztet

22. feladat

(4/)

Keressen a szövegben négy olyan kifejezést, amely a címbeli eseményre utal!

Vőfély, asszony lett a lány, móka, izzadnak reggeltől estelig

23. feladat

(3/)

„A háromezer fogolyból a nyugati határ előtt már csak néhány száz sebesült, kiéhezett, erőtlen áldozat volt életben. A kísérő őrcök a gyengéket lelőtték, s kínozták az élőket. Radnóti még ekkor is írt, az utolsó pillanatig gondos formai fegyelemmel dolgozott.”

Fogalmazza meg, mivel indokolható Radnóti magatartása!

Bízott abban, hogy versei túléljék őt

Értéket hagyott maga után

Szellemi öröksége fennmaradt

24. feladat

(2/)

Honnan származik az alábbi idézet?

„Ez a jegyzőkönyvecske Radnóti Miklós magyar költő verseit tartalmazza. Kéri a megtalálót, hogy juttassa el Magyarországra, Ortutay Gyula dr. egyetemi magántanár címére.”

Bori notesz

25. feladat

(2/)

Nevezze meg az idézett két sor verslábait!

„Bolond, ki földre rogyván fölkél és újra lépked”
spondeus

„s vándorló fájdalomként mozdít bokát és térdet.”
jambus